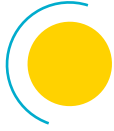
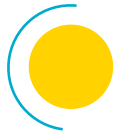
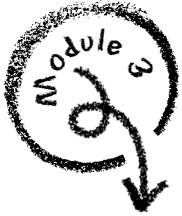

Module 3

Verkiezingen en partijen

Verkiezingen en partijen

Vooraf

Van alle beroepen genieten politici het minste vertrouwen, zo blijkt uit onderzoek. De burger wantrouwt de politiek, keert zich af of laat betijen en probeert zo goed mogelijk zijn eigen leven te organiseren, ver weg van de politiek. Het is nog maar de vraag of dat 'laten betijen' wel mogelijk is, want met de politiek krijgen we allemaal te maken. Verkozen politici nemen elke dag beslissingen die een grote invloed uitoefenen op ons dagelijks leven.

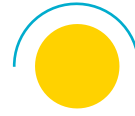
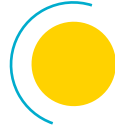
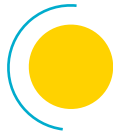
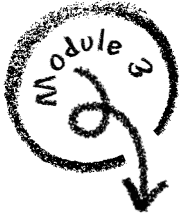
Laat de jongeren daarvan enkele voorbeelden zoeken uit de eigen leefwereld en uit de algemene politiek.

Politici beslissen over ons gedrag, over hoeveel belastingen en sociale bijdragen de burgers betalen en wat met die staatsinkomsten gebeurt, zij beslissen met andere woorden ook waaraan dat geld wordt besteed. Het gaat elk jaar om miljarden. Het is in het belang van elke burger om toe te kijken op wat met die middelen gebeurt. Het is immers zijn of haar geld.

Daarom bekijken wij in deze module hoe burgers kunnen deelnemen aan het beleid en hoe zij hun verlangens aan de politici kenbaar kunnen maken en – misschien ook – doordrukken. Politici hebben de verantwoordelijkheid het algemeen belang te dienen. Verkozen worden betekent immers een mandaat, een opdracht van de kiezer uitvoeren.

In deze module vindt u:

A	Democratie en inspraak	57
B	Het kiesrecht	58
C	Verkiezingen moeten vrij en eerlijk georganiseerd worden op regelmatige tijdstippen.	61
D	Kiesstelsels.	62
E	Verkiezingen in de praktijk.	64
F	Politieke partijen	65
G	Samenvatting Module 3	67
	Extra: Verklarende woordenlijst over verkiezingen, parlement en regering . .	67
	Bijlage 1 Verkiezingen op school: een draaiboek.	73
	Bijlage 2 Over politiek in de klas: wat mag en wat mag niet?	94

Doelstellingen

Concreet werken we in deze module aan:

Kennisinhoud

- verkiezingen zijn voor de burger een belangrijk middel om te participeren aan de democratische besluitvorming;
- verkiezingen zijn een middel om de rechtsstaat in stand te houden en te verbeteren (zie ook in module 2);
- de burger heeft ook andere middelen (belangengroepen, referenda, betogingen, petities...) om te drukken op de politieke besluitvorming.

Vaardigheden

- een geldige stem uitbrengen;
- kritisch omgaan met informatiestromen;
- op basis van informatie een gefundeerde positie innemen;
- gebruik maken van andere inspraakkanalen dan verkiezingen;
- aan de democratische besluitvorming participeren;
- als oefening verkiezingen organiseren.

Attitudes

- interesse tonen voor verkiezingen en politieke partijen;
- respect opbrengen voor verkiezingen als democratische procedure;
- het politieke burgerschap aanvaarden en minstens passief (= zich informeren) deelnemen aan het politieke leven;
- respect opbrengen voor andere inspraakkanalen die de burger ter beschikking heeft.

Handleiding bij module 3 van de Werkmap voor de leerlingen

Opbouw van module 3

Deelnemen aan verkiezingen is belangrijk, maar politieke besluitvorming komt evenzeer tot stand door onderhandelingen, overleg met middenveldorganisaties en door druk van de burgers. In deze module 3 wordt niet enkel uitgegaan van inzicht in het verkiezingsproces in onze representatieve democratie, maar wordt met de leerlingen ook gewerkt aan inzicht en vaardigheden om als burger invloed te kunnen uitoefenen en aan democratische attitudevorming.

In de verschillende hoofdstukken van deze module komen telkens de formele aspecten van het verkiezingsproces aan bod. Daarnaast krijgen de leerlingen ook telkens opdrachten en acties om de eigen verantwoordelijkheid te duiden.

Focus

Volg de verkiezingen op de voet!

Als er verkiezingen in aantocht zijn, is het evident om de jongeren daarover informatie te laten verzamelen. We denken aan partijprogramma's, electorale publicaties, opiniepeilingen. Laat ze een verantwoorde selectie maken uit de informatie over het kiesgebeuren en de regeringsonderhandelingen.

De ordening kan als volgt gebeuren:

- de partijprogramma's
- kandidatenlijsten
- kiessysteem
- prognoses, peilingen en verkiezingsresultaten
- regeringsvorming

Als er geen verkiezingen op stapel staan...

is het toch zinvol om in de media de binnenlandse politiek te volgen en informatie te verzamelen over:

- de standpunten van verschillende partijen over concrete thema's en de grote ideologische lijnen die er uit afgeleid kunnen worden;
- hoe partijen hun standpunten in de media brengen (via de partijvoorzitter of ministers en parlementsleden en of ze dat via de traditionele of de sociale media doen);
- andere inspraakkanalen en actievormen van de burger waarmee hij zijn mening kenbaar maakt.

Wellicht is het nuttig om na te gaan of er in het buitenland ergens verkiezingen aan de orde zijn en die te volgen.

- Welke informatie sijpelt door tot in onze media?
- Wat zijn de belangrijkste thema's in de verkiezingscampagne?
- Welke partijen doen mee en welke programmapunten verdedigen ze?
- Weet je iets over het kiessysteem (de verdeling van de zetels of kiesstelsels)?
- Weet je iets over de opkomst van de kiezers?

A Democratie en inspraak

Dit hoofdstuk wil aantonen dat burgers verschillende middelen ter beschikking hebben om op de politieke besluitvorming te wegen.

Burgers kunnen de politieke besluitvorming actief beïnvloeden en verkiezingen zijn daarbij een heel belangrijk moment. Om de leerlingen te laten inzien dat burgers niet machteloos hoeven toe te kijken, gaan we stapsgewijs te werk.

Stelling

De stelling vertrekt van het basisprincipe van de parlementaire democratie, namelijk de volksvertegenwoordiging. Wie zijn onze vertegenwoordigers? Kennen we ze? Weten we wie ons vertegenwoordigt in het parlement?

Basisinformatie

De basisinformatie plaatst de mogelijkheid van een directe democratie naast de representatieve democratie. Volksraadplegingen en referenda zijn een mogelijke vorm van directe democratie. Een directe democratie is in een complexe samenleving met miljoenen mensen niet haalbaar. Maar het wordt wel op lokale schaal gebruikt voor goed afgebakende beslissingen. Het is nodig om met de leerlingen stil te staan bij argumenten voor en tegen en bij de beperkingen van referenda.

Leesopdracht en debat

De argumenten PRO en argumenten CONTRA bij referenda komen hier duidelijk naar voren. Een bijkomend belangrijk nadeel van referenda is dat ze de bevolking verdelen in twee kampen en polarisering in de hand werken. Het referendum over de Brexit in het Verenigd Koninkrijk is daar een sprekend voorbeeld van.

Opdracht: Berichten over acties

Deze opdracht reflecteert over vormen van beïnvloeding van de politieke besluitvorming door drukingsgroepen en acties.

Actie:

Het actievoorstel biedt de mogelijkheid om de inspraak in het lokale beleid uit te testen. U kunt hier tevens de link leggen naar de inspraakkanalen en openbaarheid van bestuur uit Module 4, hoofdstuk 8. De gemeente.

Vanuit dit hoofdstuk kunt u tevens de link leggen naar Module 2.

B Het Kiesrecht

Dit hoofdstuk beschrijft de stemvoorwaarden en toont met een tijdlijn aan dat stemmen in het verleden gedurende vele decennia een privilege was van de bezittende klasse en voorbehouden was aan mannen. Het is de bedoeling dat jongeren inzien dat 'een stem hebben' niet zo vanzelfsprekend is en dat daaraan een hele strijd voorafgegaan is.

Basisinformatie: Wie mag in België stemmen?

Opdracht: *Tijdlijn Wie mag stemmen?*

- Foto 1 hoort bij de tekst:
“In vergelijking met de suffragettes in andere landen zijn de Belgische feministen erg braaf in hun eisen in verband met vrouwenstemrecht. Ze richten zich eerst op de juridische en economische ongelijkheid van de vrouw. Pas in 1913 verzamelt de *Fédération belge pour le suffrage des femmes* diverse feministische strekkingen rond het centrale thema van het vrouwenstemrecht. Dan breekt de Eerste Wereldoorlog uit.”
- Foto 2 hoort bij het vrouwenstemrecht vanaf 1949.
- Illustratie 3 verwijst naar een filmfragment uit de film *Daens* van Stijn Coninx en hoort bij de tekst: “In 1894 wordt priester Adolf Daens in Aalst verkozen. Samen met zijn broer Pieter had hij een jaar voordien de Christene Volkspartij opgericht. Zij klaagden het onrecht aan, de mensonterende werkomstandigheden en de kinderarbeid.”
- Illustratie 4 illustreert de tekst:
“In 1902 legt een algemene staking het land plat. Er zijn her en der grote betogingen voor het algemeen stemrecht. De regering doet geen toegevingen, wel integendeel: ze beslist om hardhandig op te treden. In Leuven schiet de ‘garde civique’ (de burgerwacht) op de ongewapende betogers. Er vallen zes doden en vele gewonden.”
- Illustratie 5 hoort helemaal onderaan de tijdlijn in de huidige tijd en verwijst naar de discussie over stemrecht vanaf 16 jaar.
- Illustratie 6 verwijst naar het verzet tegen het algemeen meervoudig mannenstemrecht en hoort bij de periode 1893 – 1918.
- Foto 7 is een beeld dat we nog vaak in onze steden opmerken: dichtgemetselde venster-
gaten, om minder belastingen te betalen. De foto hoort bij het cijnskiesrecht, omdat de personenbelasting onder meer berekend werd op het aantal buitendeuren en vensters.

- Foto 8 is Isala Van Diest, die heel veel moeite heeft moeten doen om geneeskunde te kunnen studeren en daarna haar beroep ook te mogen uitoefenen. Ze heeft tijdens haar leven nooit mogen stemmen. De foto hoort bij de tekst “In vergelijking met de suffragettes in andere landen zijn de Belgische feministen erg braaf in hun eisen in verband met vrouwenstemrecht. Ze richten zich eerst op de juridische en economische ongelijkheid van de vrouw. Pas in 1913 verzamelt de Fédération belge pour le suffrage des femmes diverse feministische strekkingen rond het centrale thema van het vrouwenstemrecht. Dan breekt de Eerste Wereldoorlog uit.”

Bronnen: www.senate.be/home/sections/geschiedenis_en_erfgoed/AES-SU/index_nl.html
rosavzw.be

Stemrecht of opkomstplicht?

Sommige wetenschappers wijzen erop dat bij het invoeren van het stemrecht een deel van de bevolking afhaakt en de uitslag van de verkiezingen geen representatieve weergave meer is van de stemgerechtigde bevolking.

Anderen zijn dan weer van oordeel dat het stemrecht ervoor zorgt dat de partijen meer moeite moeten doen om de groep die niet geïnteresseerd is in politiek toch te bereiken. De afschaffing van de opkomstplicht zou daarom meer beweging brengen in het beleid, volgens deze voorstanders van stemrecht.

Opdracht: Debat over stemrecht of opkomstplicht

Argumenten voor het behoud van de opkomstplicht:

- Deelnemen aan verkiezingen is een burgerplicht. Burgers hebben niet alleen rechten maar ook plichten (zoals belastingen betalen, de wet naleven, en ook deelnemen aan verkiezingen).
- Een parlement dat maar verkozen wordt door een beperkt aantal kiezers is niet democratisch. Dat parlement vertegenwoordigt niet meer de hele bevolking.
- Door de opkomstplicht zijn de politici verplicht met alle bevolkingsgroepen rekening te houden.
- Door de opkomstplicht weten we wat leeft bij de bevolking, we weten dus ook dat er ongenoegen leeft bij de bevolking.
- Opkomstplicht is niet hetzelfde als stemplicht, men kan immers nog steeds een blanco stem uitbrengen in het stemhokje. Opkomstplicht beperkt de vrijheid van de burger dus niet.
- De opkomstplicht afschaffen zou weinig veranderen aan de machtsverhoudingen tussen de partijen.
- De opkomstplicht afschaffen zou betekenen dat vooral mensen uit kansengroepen, laaggeschoolden en vrouwen minder vertegenwoordigd zijn.

Argumenten voor de afschaffing van de opkomstplicht:

- De opkomstplicht beperkt onze vrijheden. We hebben als burger niet meer het recht om ons afzijdig te houden van verkiezingen.
- De opkomstplicht verdoezelt de politieke apathie van de burgers.
- Afschaffing van de opkomstplicht zou de partijen verplichten om de burgers veel meer te sensibiliseren voor hun programma.
- Afschaffing van de opkomstplicht zou meer beweging brengen in het beleid.

- Door afschaffing van de opkomstplicht zouden alleen bewuste kiezers gaan stemmen en zouden mensen minder om domme redenen gaan stemmen of hun stem uitbrengen op scherts- of antipartijen.
- Er zal altijd een groep burgers zijn die niet geïnteresseerd zijn in de politiek. Het is beter wanneer deze mensen niet wegen op het verkiezingsresultaat.
- Wie nu niet komt opdagen bij verkiezingen wordt daar niet voor gestraft. Dan is het beter om de opkomstplicht af te schaffen in plaats van toe te laten dat de wet overtreden wordt.

De verschillende politieke partijen hebben over stemrecht of opkomstplicht een verschillende mening. De leerlingen kunnen de standpunten van de politieke partijen ook opzoeken als een onderdeel van de opdracht in hoofdstuk Politieke partijen, namelijk het onderzoek naar de partijprogramma's.

Het regeerakkoord van de regering Jambon voor 2009-2024 voorziet een wijziging van de opkomstplicht bij lokale verkiezingen (dus voor gemeenteraad en provincieraad). De regering neemt zich voor om de opkomstplicht af te schaffen, net zoals de lijststem. Ze wil de burger ook meer invloed geven op de verkiezing van de burgemeester. Deze wijziging zal een invloed hebben op de gemeente- en provincieraadsverkiezingen op 13 oktober 2024. Een wijziging in het kiesdecreet die voor de leerlingen dus rechtstreekse gevolgen zal hebben.

De discussieteksten over stemrecht/opkomstplicht laten zien dat er in dit debat geen eenduidige antwoorden zijn, en dat ieder stelsel zowel voor- als nadelen heeft.

Het debat moet tot de conclusie leiden dat 'inspraak' een universeel recht is en dat het uitsluiten van mensen bij de politieke besluitvorming onaanvaardbaar is.

Dit hoofdstuk kan ook een aanzet zijn om het thema burgerschap en nationaliteit aan te snijden. Het kiesrecht is immers een van de bouwstenen van democratisch burgerschap. Dat burgerschap wordt in de formeel-juridische betekenis gekoppeld aan nationaliteit. Wie de nationaliteit heeft is burger van het land.

Daarnaast betekent burgerschap: deel uitmaken van een gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan leveren. De koppeling van burgerschap aan nationaliteit komt in die laatste betekenis onder druk te staan, aangezien in onze samenleving steeds meer mensen met een niet-Belgische nationaliteit deel uitmaken van de gemeenschap.

Opdracht: Debat in verband met het kiesrecht

Verkiezingen moeten vrij en eerlijk georganiseerd worden op regelmatige tijdstippen

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op een belangrijke voorwaarde in een democratische rechtsstaat, namelijk verkiezingen moeten vrij en eerlijk georganiseerd worden op regelmatige tijdstippen. De organisatie van verkiezingen in ons land verloopt volgens strikte procedures die zijn vastgelegd in de Grondwet en in de kieswetten en die nauwgezet worden gevolgd.

Doordenker: Een voorbeeld uit het buitenland: verkiezingen in de VS

Het Amerikaanse kiessysteem vertoont een aantal kenmerken en praktijken, die vrije en eerlijke verkiezingen niet altijd garanderen. Laat de leerlingen de artikels lezen en vraag hen de meest opvallende verschillen met onze verkiezingen te noemen en de gevolgen voor de kiezers in de VS.

Opvallende verschillen met onze verkiezingen zijn onder meer:

- De verplichte registratie als kiezer: in de VS moeten kiezers zich vooraf registreren. Ongeveer 50 miljoen Amerikanen die wel stemgerechtigd zijn, zijn niet geregistreerd als kiezer en vaak zijn dat arme en niet-blanke kiezers. Alleen de staten Oregon, California, West Virginia, Vermont en Connecticut hebben een vorm van bijna automatische registratie, namelijk je moet je slechts éénmaal registreren waarna je levenslang geregistreerd kiezer bent in die staat.
- De deelname aan verkiezingen beïnvloeden: bepaalde bevolkingsgroepen van het kiesgebeuren weghouden of net motiveren om te gaan stemmen, kan voordelen geven voor een van de twee politieke partijen. Dat proberen de partijen dan ook op verschillende manieren maar niet altijd op een even eerlijke wijze. Er is uiteraard niets mis met het motiveren van kiezers om te gaan stemmen. Maar het weghouden van kiezers van de stembus is natuurlijk democratisch onaanvaardbaar en toch gebeurt het.

Een veel toegepaste methode is het schrappen van namen op kieslijsten, omwille van een zogenaamde fout in de naam of omwille van eenzelfde naam op de kieslijsten van een andere deelstaat van de vorige verkiezingen. Personen met dezelfde of bijna dezelfde naam worden dan geschrapt "omdat ze twee of drie keer hebben gestemd in andere staten", zelfs al is dat niet zo. Vaak vernemen de geschrapte kiezers pas op de verkiezingsdag zelf dat ze worden geweigerd en is er geen tijd meer om in beroep te gaan. Kiezers demotiveren gebeurt ook door het veranderen van de plaats van het stembureau op het allerlaatste ogenblik of het verminderen of slecht bereikbaar maken van het aantal stembureaus. Zelfs intimidatie van de wachtenden aan de stembureaus komt voor. Deze methoden treffen de minst goed opgeleide kiezers die het minst op de hoogte zijn van hun rechten het meest en vaak zijn dat niet-blanke kiezers.

- Gerrymandering komt niet ter sprake in de artikels maar is een courante praktijk in de Verenigde Staten. Gerrymandering is een begrip dat betekent dat de grenzen van kiesdistricten in de VS regelmatig worden hertekend door en ten voordele van de heersende politieke partij.

D Kiesstelsels

Er bestaan verschillende soorten kiesstelsels. De regels over wie mag/moet stemmen en de zetelverdeling tussen partijen, beïnvloeden sterk de uitslag van de verkiezingen.

Opdracht: Invloed kiesstelsel op zetelverdeling

In de tabel lees je gegevens over het aantal kiezers, het aantal zetels en de zetelverdeling in de Kamer.

- a.
- b. De toename van het aantal kiezers kan verklaard worden door twee factoren: de aangroei van de bevolking en de uitbreiding van het kiesrecht.
- c. Door de aangroei van de bevolking.
- d. Voorbeelden:
 - In 1847 mocht stemmen wie rijk was en dat leverde de liberalen veel zetels op.
 - Vanaf de verkiezingen van 1894 mochten ook de arbeiders meestemmen en zo verschenen de socialisten in de Kamer.
 - Door het algemeen enkelvoudig stemrecht voor mannen (vanaf 1919) werd het aandeel van de socialisten groter en verschenen er ook andere partijen in de Kamer.
 - Vanaf de verkiezingen van 1949 konden alle vrouwen meestemmen en was er algemeen stemrecht. Daar profiteerde vooral de katholieke partij van, zo lijken de cijfers aan te tonen. Het aantal zetels voor de katholieke partij steeg namelijk. Maar toch was dit geen gevolg van het stemrecht voor vrouwen, zo blijkt uit onderzoek. L. Van Molle en E. Gubin* tonen aan dat vrouwen ongeveer hetzelfde stemmen als hun echtgenoot (en omgekeerd), en dat het vrouwenstemrecht daardoor niet tot grote verschuivingen heeft geleid.

Basisinformatie:

- Kiesstelsels beïnvloeden wie er verkozen wordt
- Wat zijn de belangrijkste verschillen tussen de kiesstelsels?

Opdracht: Verkiezingen in het Verenigd Koninkrijk

De cijfers spreken voor zich: de conservatieven halen met 42,4 % van de stemmen 49% van de zetels in het parlement. De resultaten van het Londonse district Wimbledon tonen aan dat de conservatieve kandidaat met 5.622 stemmen meer dan de labourkandidaat, de zetel wint. Alle andere stemmen gaan verloren. Hoewel het meerderheidsstelsel het voordeel van de duidelijkheid heeft, gaan er in het Verenigd Koninkrijk toch stemmen op om het systeem te veranderen.

* Van Molle, L., Gubin, E., Vrouw en Politiek in België, 1998, Tielt, Lannoo, pp. 44-46.

Basisinformatie:

- Hoe gebeurt de zetelverdeling bij ons?
- De kieskringen en de te verdelen zetels voor de Kamer en het Vlaams Parlement
- De berekening van de zetelverdeling

Opdracht: Gevolg van de kiesdrempel

- Voor alle partijen die geen 5% van de stemmen behaalden in de kieskring(en) waar ze een lijst neerlegden.
- Met de versplintering van het politieke landschap wordt bedoeld dat er veel kleine partijen bestaan, die elk een of enkele vertegenwoordigers in het parlement hebben. U kunt hier bijvoorbeeld verwijzen naar de Nederlandse Eerste Kamer, waar 75 volksvertegenwoordigers uit 14 verschillende partijen zetelen. Zij worden verkozen op basis van evenredige vertegenwoordiging. (www.eerstekamer.nl).
- In 2014 behaalde PVDA 2,53% van de stemmen en viel daarmee buiten de zetelverdeling. In 2019 behaalde PVDA met 5,32% van de stemmen 4 zetels in het Vlaams Parlement.

Opdracht: Verkiezingsresultaten in jouw kieskring

De leerlingen kunnen met de echte resultaten uit hun kieskring de zetelverdeling volgens het systeem D'Hondt berekenen.

Verkiezingen in de praktijk

Met dit hoofdstuk willen we niet alleen kennis over verkiezingen als democratische procedure overdragen, maar de jongeren ook vaardigheden bijbrengen om te participeren aan de democratische besluitvorming. Vandaar de uitwerking van een verkiezingsproject op school (zie de bijlage 'Verkiezingen op school' achteraan deze module). Wanneer u kiest voor een inductieve aanpak kunt u dit project het best aan het begin van de module uitvoeren.

Basisinformatie:

- Hoe geldig stemmen?
- Na de verkiezingen de regeringsvorming

Voor de burger is het onderscheid tussen wat partijen 'beloven' voor verkiezingen en het beleid dat gevoerd wordt na verkiezingen vaak onduidelijk. Het gaat hier dus om het onderscheid tussen een partijprogramma en het regeerakkoord, althans voor die partijen die deel uitmaken van de meerderheid en de regering.

Een mogelijke oefening is de leerlingen bepaalde punten in de partijprogramma's van verschillende partijen uit de meerderheid te laten opzoeken en die naast het regeerakkoord van de huidige legislatuur te leggen. Zo kunnen ze nagaan welke punten van welke partijen wel of niet opgenomen zijn in het compromisakkoord om samen te regeren. (Zie ook de opdracht: Partijprogramma's in het volgende hoofdstuk).

Regeerakkoorden kunnen gedownload worden van de websites van de federale en Vlaamse overheid (www.belgium.be en www.vlaanderen.be).

Actie en Terugblik: Verkiezingen op school

Zie de bijlage 'Verkiezingen op school' achteraan deze module met een volledig stappenplan om verkiezingen te organiseren. Net echt!

Politieke partijen

Dit hoofdstuk laat de jongeren kennismaken met de verschillende politieke partijen. Weet hebben van de hoofdthema's van de verschillende ideologieën en de breuklijnen is een noodzakelijke voorwaarde voor een verantwoord kiesgedrag. Het is tevens interessant om na te gaan waarom bepaalde politieke partijen bepaalde standpunten innemen, niet alleen vanuit hun ideologische achtergrond, maar ook vanuit electorale belangen.

Opdracht: Partijprogramma's

Deze opdracht vraagt de leerlingen het meest recente politieke programma van zeven partijen onder de loep te nemen. U kunt ook samen met de leerlingen één actueel thema uitkiezen en de werkgroepen de meningen van de verschillende partijen erover laten opzoeken.

Een goed instrument om standpunten van partijen met elkaar te vergelijken, is de educatieve-stemtest te vinden op www.dekrachtvanjestem.be en op www.educatievestemtest.be.

Basisinformatie

- Wat zijn politieke partijen?
- Breuklijnen
- Partijdemocratie of participatie

Doordenker

De Doordenker nodigt uit tot reflectie over de grote macht van de partijen in ons politieke systeem.

Opdracht: Partijvoorzitters

Basisinformatie

- Politieke partijen in Vlaanderen

Net zoals de Basisinformatie Wat zijn politieke partijen?, Breuklijnen, Partijdemocratie of participatie zijn ook de beschrijvingen van de politieke partijen van de hand van prof. dr. Kris Deschouwer.

Op het Youtube-kanaal van De Kracht van je Stem vindt u voor elke partij een beknopte uitleg.

Opdracht: Politieke partijen in Vlaanderen

In deze opdracht focussen de leerlingen op de hoofdthema's van de verschillende ideologieën van de politieke partijen en de breuklijnen waarop de partijen van elkaar verschillen. De leerlingen kunnen voor deze opdracht ook gebruik maken van de filmpjes over de partijen op de website van De Kracht van je Stem.

Opdracht: Politieke partijen in je gemeente

De leerlingen zullen in deze opdracht wellicht nieuwe partijnamen ontdekken. Op lokaal niveau is het immers zo dat politici de naam van hun partijen een lokale invulling kunnen geven (bijvoorbeeld Lijst van de burgemeester, Gemeentebelangen,...) en dat ze zich vaak verenigen rond lokale thema's, soms zelfs over partijgrenzen heen.

Doordenker: Ben jij een doelwit bij verkiezingen?

Deze doordenker heeft tot doel de leerlingen er zich van bewust te maken dat ook zij doelwit zijn van politieke advertenties en dat de berichten die zij te zien krijgen op hun sociale media-profielen wel eens heel verschillend kunnen zijn van wat anderen te zien krijgen.

Opdracht: Panelgesprek

Het panelgesprek met partijleden over de aanpak van actuele maatschappelijke thema's kan de ideologische verschillen tussen de partijen verhelder voor de jongeren. Misschien kunnen de leerlingen voor zichzelf al uitmaken in welke ideologieën ze zich al dan niet herkennen.

Terugblik

Samenvatting Module 3

De samenvatting geeft de basisbegrippen en kernwoorden van deze module weer. Ze ondersteunt het zelfstandig leren van de jongeren.

Extra: Verklarende woordenlijst over verkiezingen, parlement en regering

Verkiezingen

Actief en passief stemrecht:

Actief stemrecht is het recht om te stemmen, om als kiezer je stem uit te brengen. Passief stemrecht is het recht om zich verkiesbaar te stellen, dus om kandidaat te zijn op een kandidatenlijst.

Blanco stem:

Wanneer een kiezer op het stembiljet geen kandidaat of geen lijst aanduidt, is dat een blanco stem. Waar gestemd wordt met potlood op papier, laat de kiezer de stembrief gewoon blanco. Waar gestemd wordt met de stemcomputer, duidt de kiezer het vakje 'blanco' aan. Blanco stemmen worden niet meegerekend bij de verdeling van de zetels.

Kandidatenlijst:

Elke partij die meedoet aan de verkiezingen maakt een lijst met daarop de mensen die kandidaat zijn om verkozen te worden. Dat is de kandidatenlijst. Bij de verkiezingen, kunnen we stemmen op één of meerdere kandidaten van zo'n kandidatenlijst of voor de lijst in zijn geheel. In de wet staan regels hoe een kandidatenlijst moet gemaakt worden. Er moeten evenveel mannen als vrouwen op de lijst staan (bij een oneven aantal mag er 1 verschil zijn) en de eerste twee kandidaten mogen niet van hetzelfde geslacht zijn.

Kartellijst:

Een kartellijst is het resultaat van een tijdelijke overeenkomst tussen politieke partijen om een gemeenschappelijke kandidatenlijst op te stellen.

Kiesbureau (stemlokaal):

Het kiesbureau (of stemlokaal) is de plaats waar je gaat stemmen. Kiesbureaus vind je vaak in scholen, wijkcentra en bibliotheken. Het verloop van de stembusgang wordt in goede banen geleid door de voorzitter van het stembureau. Hij wordt bijgestaan door vier bijzitters en een secretaris.

Kiescollege (kiezerskorps):

Het kiescollege of kiezerskorps is de verzameling van alle kiezers in een kieskring. In Brussel-Hoofdstad zijn er twee kiescolleges. Een Nederlandstalig kiescollege dat bestaat uit de kiezers die een stem uitbrengen op een Nederlandstalige lijst. En een Franstalig kiescollege dat bestaat uit de kiezers die een stem uitbrengen op een Franstalige lijst.

Kiesdeler:

De kiesdeler is een getal dat gebruikt wordt om na verkiezingen de zetels te verdelen. Het is het minimumaantal stemmen dat nodig is om een zetel te behalen.

Kieskring:

Een kieskring is het grondgebied waar bij verkiezingen op dezelfde kandidaten gestemd kan worden. Het Vlaamse Gewest is verdeeld in 5 kieskringen die samenvallen met de 5 Vlaamse provincies. De 19 Brusselse gemeenten vormen een aparte kieskring: de kieskring Brussel-Hoofdstad.

Kiesdrempel:

Een kandidatenlijst moet minstens een bepaald percentage geldige stemmen behalen om te kunnen meedoen aan de zetelverdeling. Dat percentage heet de kiesdrempel. In ons kiessysteem is de kiesdrempel 5%. Dat betekent dat lijsten die minder dan 5% van de geldig uitgebrachte stemmen behaalden, niet meegeteld worden bij de berekening van de zetelverdeling.

Kiesstelsel:

De wijze waarop de volksvertegenwoordiging wordt gekozen, noemen we het kiesstelsel. Een kiesstelsel heeft een grote invloed op het politieke systeem en de samenstelling van het parlement. Wereldwijd bestaan er verschillende kiesstelsels. In ons land gebruiken we een evenredigheidsstelsel. In andere landen (waaronder de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk) het meerderheidsstelsel.

Kiezerslijst:

De kiezerslijst is de lijst van de kiesgerechtigden, dus een lijst van alle kiezers die een oproepingsbrief krijgen.

Lijstduwer:

De lijstduwer is de persoon die als laatste op de kandidatenlijst van zijn partij staat voor de verkiezingen. Traditioneel beschouwt men de plaats van lijstduwer als een soort ereplaats. De kans om verkozen te worden is klein, maar de naam op die laatste plaats trekt wel de aandacht. De lijstduwer is dan vooral een stemmentrekker voor de lijst.

Lijststem (kopstem):

Een lijststem is een stem bovenaan de lijst, waarmee je je stem aan de partij geeft. Je zegt dus eigenlijk dat je voor deze partij kiest en dat je akkoord gaat met de volgorde van de kandidaten op de lijst.

Lijsttrekker:

De lijsttrekker is de persoon die als eerste op de kandidatenlijst van een politieke partij staat. Meestal is dat een bekende politicus die veel stemmen voor de partij kan halen.

Modellijst:

Een modellijst is een voorstel tot samenstelling van de kandidatenlijst van een partij.

Ongeldige stem:

Een ongeldige stem is een stem die niet meegerekend wordt bij de zetelverdeling omdat het stembiljet niet correct werd ingevuld: bijvoorbeeld wanneer op verschillende kandidaten op verschillende lijsten werd gestemd, of wanneer op het stembiljet werd geschreven. Je kunt niet ongeldig stemmen als je met de computer stemt.

Oproepingsbrief:

De oproepingsbrief is een kaart waarmee mensen worden opgeroepen om te komen stemmen. Elke Belg van 18 jaar of ouder krijgt enkele weken voor de verkiezingen de kaart thuisgestuurd.

Opvolger:

Bij de Vlaamse, federale en Europese verkiezingen kunnen we ook stemmen voor opvolgers op een opvolgerslijsten. Zij kunnen de plaats innemen van een volksvertegenwoordiger wanneer die het parlement verlaat (bijvoorbeeld wanneer hij minister wordt).

Peiling:

Een onderzoek voorafgaand aan de verkiezingen waarbij onderzoekers een beeld proberen te krijgen van de kiesintenties van burgers.

Sperperiode:

De sperperiode gaat ongeveer vier maanden voor de verkiezingen in en legt beperkingen op aan politici en partijen voor hun verkiezingscampagnes.

Stembiljet (stembrief):

In het stemlokaal krijg je een stembiljet met daarop de namen van alle mensen die je kunt kiezen. (Als er in jouw stembureau met computer wordt gestemd ontvang je geen stembiljet maar een kaart voor de stemcomputer).

Stemcomputer:

Stemcomputers worden in Vlaanderen ongeveer in de helft van de gemeenten gebruikt bij de verkiezingen. De kiezers brengen digitaal hun stem uit. Het voordeel van digitaal stemmen is dat de telling van de stemmen heel snel gaat.

Stemrecht:

Wie het recht heeft om zijn stem uit te brengen bij verkiezingen, heeft stemrecht.

Strijdplaats:

Een plaats op de kandidatenlijst die niet zeker leidt tot een zetel en waarvoor dus meer stemmen nodig zijn dan de peilingen en de vorige verkiezingsresultaten laten vermoeden.

Verkiezbare plaats:

Een plaats op de kandidatenlijst waarvan de partij vrij zeker is dat ze die zetel zal behalen op basis van de uitslag van de vorige verkiezingen en de peilingen.

Voorkeurstem:

Een voorkeurstem is een stem op een bepaalde kandidaat op de kandidatenlijst. Je duidt dan iemand aan die jouw voorkeur geniet, boven de voorgestelde volgorde van de lijst. Binnen één lijst mag je verschillende voorkeurstemmen geven.

Parlement

Amendement:

Een amendement is een voorstel om een tekst te wijzigen, voornamelijk van een wetsontwerp of wetsvoorstel, of van een ontwerp of voorstel van decreet. Zowel de volksvertegenwoordigers als de regering kunnen amendementen indienen.

Commissie:

Een commissie is een kleine groep van volksvertegenwoordigers, gespecialiseerd in een beperkt aantal bevoegdheidsdomeinen. Een commissie bestaat uit volksvertegenwoordigers van de verschillende fracties in het parlement.

Decreet:

Een decreet is een Vlaamse wet. Decreten worden goedgekeurd in het Vlaams Parlement.

Fractie:

Een fractie is een groep van volksvertegenwoordigers die zich binnen het parlement organiseert met het oog op samenwerking. De leden van een fractie behoren in principe allen tot dezelfde politieke partij of tot dezelfde strekking.

Fractievoorzitter/fractie leider:

De voorzitter van een fractie.

Legislatuur:

Een legislatuur of zittingsperiode is de termijn waarvoor een parlement verkozen wordt. Het Vlaams Parlement wordt verkozen voor vijf jaar en er kunnen geen vervroegde verkiezingen worden georganiseerd. Het is dus een legislatuurparlement.

Legislatuurparlement:

Een legislatuurparlement is een parlement dat niet kan worden ontbonden voor de zittingsperiode voorbij is. Er kunnen dus geen vervroegde verkiezingen plaatsvinden. Het Vlaams Parlement is een legislatuurparlement (het kan niet ontbonden worden voor de zittingsperiode van vijf jaar voorbij is).

Meerderheid:

De volksvertegenwoordigers van partijen die samen de regering vormen, worden de meerderheid genoemd. Samen hebben zij de meerderheid van de zetels in het parlement en steunen zij de regering. De andere volksvertegenwoordigers vormen de oppositie.

Oppositie:

De partijen die geen deel uitmaken van de meerderheid noemen we de oppositie. Zij regeren dus niet mee. Ze voeren oppositie tegen de regering (of tegen het gemeentebestuur). Het is hun taak en hun rol om heel kritisch te zijn voor de regering of het gemeentebestuur.

Volksvertegenwoordiger:

Een volksvertegenwoordiger is een persoon die verkozen is in het parlement. In het Vlaams Parlement zijn er 124 volksvertegenwoordigers. In De Kamer zijn het er 150.

Voorstel van decreet, wetsvoorstel:

Een voorstel van decreet is een initiatief voor een nieuwe Vlaamse wet van een of meerdere volksvertegenwoordigers. Een wetsvoorstel is een initiatief voor een nieuwe Belgische wet van een of meerdere volksvertegenwoordigers.

Ontwerp van decreet, wetsontwerp:

Een ontwerp van decreet is een initiatief van de Vlaamse Regering voor een nieuw decreet, een wetsontwerp een initiatief van de federale regering voor een nieuwe wet.

Parlementsvoorzitter:

De plenaire vergadering van het parlement verkiest uit haar leden een voorzitter bij het begin van de zittingsperiode en bij het begin van elk zittingsjaar. De parlamentsvoorzitter leidt de debatten in de plenaire vergadering en vertegenwoordigt het parlement naar buiten.

Plenaire vergadering:

De plenaire vergadering is de voltallige vergadering van alle volksvertegenwoordigers. Het is het hoogste orgaan van het parlement.

Quorum:

Het quorum is het aantal volksvertegenwoordigers dat er minstens aanwezig moet zijn in een vergadering om geldig te kunnen stemmen. In onze parlementen is het quorum meer dan de helft van de volksvertegenwoordigers (minstens de helft plus één).

Zetelverdeling:

Na verkiezingen geeft het resultaat van de zetelverdeling aan hoeveel zetels elke partij heeft behaald in het parlement.

Regering

Coalitie:

Een coalitie is een samenwerking tussen verschillende partijen die samen gaan besturen. Ze schrijven de belangrijkste doelen van hun samenwerking in een bestuursakkoord of regeerakkoord.

Formateur:

De formateur heeft tot taak een regering te vormen. Wanneer hij daarin slaagt wordt hij meestal de eerste minister of de minister-president van de nieuwe regering.

Informateur:

Een informateur is een ervaren politicus die na de verkiezingen met de verschillende partijen gaat praten en nagaat hoe een meerderheid kan gevormd worden en met welke partijen. De informateur effent het pad voor de formateur.

Kabinet van een minister:

Een minister wordt ondersteund door zijn kabinet. Een kabinet bestaat uit persoonlijke medewerkers van de minister, die zich specialiseren in bepaalde onderwerpen of beleidsvelden.

Minderheidsregering:

Een minderheidsregering is een regering die geen meerderheid heeft in het parlement. Bij elke stemming zal ze de steun zoeken moeten van andere partijen om aan een meerderheid te komen.

Ministerportefeuille:

Als tijdens regeringsonderhandelingen partijen akkoord zijn over de krijtlijnen van het toekomstige beleid, worden de bevoegdheden verdeeld over de coalitiepartijen en hun ministers. Het pakket van bevoegdheden van een minister noemt men een ministerportefeuille.

Minister-president:

De minister-president is het hoofd van de Vlaamse regering. De minister-president zit de vergaderingen van de Vlaamse regering voor.

Ministerraad:

De ministerraad is de wekelijkse vergadering van de regering.

Motie van wantrouwen:

Met een motie van wantrouwen zegt het parlement zijn vertrouwen op in de volledige regering of in één of meer ministers. In een dergelijke motie moet het parlement ook opvolgers voorstellen voor de hele regering of voor de minister(s) in wie het geen vertrouwen meer heeft.

Ontslagnemende regering (regering in lopende zaken):

De dag na de verkiezingen biedt de regering haar ontslag aan. Vanaf dat ogenblik kan de regering alleen nog de lopende zaken afhandelen. De ontslagnemende regering blijft in functie tot er een nieuwe regering gevormd is.

Oppositie:

De partijen die geen deel uitmaken van de coalitie noemen we de oppositie. Zij regeren dus niet mee en voeren oppositie tegen de regering (of tegen het gemeentebestuur). Het is hun taak en hun rol om heel kritisch te zijn voor de regering (of het gemeentebestuur).

Premier:

De premier of eerste minister is het hoofd van de federale regering. De premier is voorzitter van de (federale) ministerraad.

Regeerakkoord:

Het regeerakkoord is de tekst waarin de regering haar voornemens voor een hele zittingsperiode uiteenzet. De tekst wordt opgesteld bij het begin van een zittingsperiode door de partijen die samen een coalitie vormen en kunnen steunen op een meerderheid in het parlement. Er kunnen soms lange regeringsonderhandelingen nodig zijn om een regeerakkoord te kunnen bereiken.

Regeringsonderhandelingen:

De partijen die samen willen besturen zullen compromissen moeten sluiten om samen een regeerakkoord te kunnen maken. Ze moeten met elkaar onderhandelen. Regeringsonderhandelingen kunnen soms lang duren.

Regeringspartij:

Een regeringspartij is een politieke partij die deel uitmaakt van de regering.

Regeringsverklaring:

Een nieuwe regering legt, na haar benoeming, een regeringsverklaring over het regeerakkoord af in het parlement. In zo'n verklaring geeft ze de hoofdlijnen van wat er in het regeerakkoord staat. De regering kan ook op andere momenten een verklaring afleggen in het parlement.

Bijlagen bij module 3 van de Handleiding voor de leraar

- 1 Verkiezingen op school: een draaiboek
- 2 Over politiek in de klas: wat mag en wat mag niet?

Bijlage 1 Verkiezingen op school: een draaiboek

Voor de verkiezingsdag

Wanneer	Wie	Wat
<p>± 3 maanden voor de verkiezingen: 1e vergadering</p> <p>Scholen die minder tijd hebben, passen het tijdschema aan, te beginnen bij de datum van de verkiezingen en terugtellend tot deze vergadering</p>	<p>Er wordt een organiserend comité opgericht van een vijftal vrijwilligers (leraren en leerlingen).</p> <p>In een schoolproject kan het comité het best een drietal maanden voor de eigenlijke verkiezingen worden gevormd.</p>	<p>Het comité bepaalt in een eerste vergadering:</p> <ul style="list-style-type: none">• het aantal zetels voor het parlement of de raad, bijvoorbeeld per 50 leerlingen 1 zetel;• de datum van de verkiezingen (en eventueel al de uren waarop de stembureaus open zullen zijn);• de datum waarop de verkiezingscampagne mag beginnen, bijvoorbeeld twee weken voorafgaand aan de verkiezingsdatum;• de datum waarop de partijen hun kandidatenlijsten moeten indienen. In de realiteit is dat vijf weken vooraf. Op school kan dat drie weken vooraf zijn;• de regels voor een kandidatenlijst, waaronder:<ul style="list-style-type: none">• de man-vrouwverhouding op een kandidatenlijst;• eventueel de verhouding van leerlingen uit verschillende graden en richtingen die op een kandidatenlijst moeten voorkomen.• In de realiteit kan een lijst slechts worden ingediend indien er een minimale steun voor is. Die voorwaarde kan eventueel ook opgelegd worden op school. Bijvoorbeeld: bij een lijst moeten minstens 20 handtekeningen gevoegd worden van leerlingen die het indienen van de lijst steunen. Anders wordt de lijst niet geaccepteerd.

De echte verkiezingen voor het Vlaams Parlement

Wie mag zich kandidaat stellen? 5 voorwaarden:

- Belg zijn,
- 18 jaar of ouder op dag van verkiezingen,
- uiterlijk 6 maanden voor de verkiezingen zijn hoofdverblijfplaats hebben in Vlaams of Brussels gewest,
- bezit van het recht om te gaan kiezen, en
- niet strafrechtelijk ontzet zijn uit het recht om verkozen te worden.

Een weetje in verband met de hoofdverblijfplaats: je moet geen kandidaat zijn in de provincie waar je woont. Wie bijvoorbeeld zijn hoofdverblijfplaats heeft in Limburg kan perfect kandidaat zijn in Antwerpen of Vlaams-Brabant.

Dat is handig voor politieke partijen die twee stemmenkannonnen hebben wonen in eenzelfde provincie – één van de twee kan dan als kandidaat opkomen in een naburige provincie. Alleen de kandidaten in het Brussels Gewest moeten ook daar hun verblijfplaats hebben.

Wanneer	Wie	Wat
<p>Tussen 3 en 2 maanden voor de verkiezingen: 2e vergadering</p>	<p>Organiserend comité</p>	<p>Het comité bepaalt in een tweede vergadering: welke leerlingen zijn stemgerechtigd?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● hanteren we een leeftijdsgrens? ● zijn er behalve leeftijd nog andere voorwaarden? ● is er opkomstplicht of niet? (moeten, met andere woorden, alle leerlingen zich aanmelden aan het stembureau of alleen zij die echt willen stemmen?) <p>Het comité legt de regels vast voor de verkiezingscampagne:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● wanneer mag er campagne gevoerd worden? ● met welke middelen mag er campagne gevoerd worden? ● mogen partijen advertenties plaatsen in de schoolkrant of niet? ● mogen partijen onbeperkt activiteiten organiseren tijdens de pauzes of niet? <p>Het comité legt ook de regels vast over geldig stemmen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● er mag niet op verschillende lijsten tegelijk gestemd worden; ● er kan gestemd worden voor een partij met een lijststem; ● er kan gestemd worden voor verschillende kandidaten binnen één lijst met voorkeurstemmen; ● er kan een lijststem samen met voorkeurstemmen binnen diezelfde lijst uitgebracht worden; ● er mag blanco gestemd worden.

De echte verkiezingen voor het Vlaams Parlement

Hoe moeten de kandidatenlijsten ingediend worden? En aan welke voorwaarden moet een kandidatenlijst voldoen? Wanneer moeten de kandidatenlijsten ingediend worden?

- 1 een voorgedragen kandidatenlijst voor het Vlaams Parlement bevat zowel kandidaat-titularissen als kandidaat-opvolgers, in één enkel document.
De voordracht geeft de volgorde aan waarin de kandidaten in elk van beide categorieën wordt voorgedragen;
- 2 de voordracht wordt ingediend in het hoofdbureau van de kieskring, op zaterdag de 29e of zondag de 28e dag voor de verkiezingen, telkens tussen 13 en 16u.
- 3 een lijst mag nooit meer effectieve kandidaten voordragen dan er in die kieskring te verkiezen volksvertegenwoordigers zijn; er is geen minimum aantal effectieve kandidaten, dus een éénpersoonslijst is toegelaten;
- 4 in principe moet je evenveel kandidaat-opvolgers voordragen als effectieve kandidaten, maar met als absoluut minimum 4 en absoluut maximum 16. Dat betekent dus ook dat een éénpersoonslijst toch vier opvolgers moet hebben.
- 5 de lijst van de effectieve kandidaten én de lijst van de kandidaat-opvolgers bevat evenveel mannelijke als vrouwelijke kandidaten, of – bij een oneven aantal - hoogstens één eenheid verschil. Bovendien mogen de eerste twee kandidaten op de lijsten niet van hetzelfde geslacht zijn.
- 6 de kandidatenlijsten worden voorgedragen in één kieskring – je kunt niet tegelijkertijd kandidaat zijn op verschillende lijsten, je kunt niet tegelijkertijd kandidaat-titularis en kandidaat-opvolger op eenzelfde lijst zijn, en je kunt ook niet tegelijkertijd kandidaat zijn voor het Vlaams Parlement, het Europees parlement of de Kamer van Volksvertegenwoordigers, wanneer de verkiezingen voor die parlementen op dezelfde dag vallen.
- 7 op de voordrachtsakte moet de naam, de voornamen, de geboortedatum, geslacht, beroep en hoofdverblijfplaats van de kandidaten vermeld worden. Bovendien wordt het logo en letterwoord van de politieke partij vermeld;
- 8 de voordrachtsakte wordt ondertekend door: ofwel 2 aftredende Vlaamse volksvertegenwoordigers, ofwel 200 tot 500 kiezers (naargelang de grootte van de kieskring – in de praktijk: overal 500, behalve in Limburg 400)
- 9 de voorgedragen kandidaten moeten natuurlijk ook zelf akkoord zijn met die voordracht: dat doen ze door een “akte van bewilliging” te ondertekenen en te bezorgen aan de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring
- 10 vervolg van de procedure: het hoofdbureau controleert de geldigheid van de voordrachts- en bewilligingsakten, en de verkiesbaarheid van alle kandidaten, en sluit de kieslijsten voorlopig af – elke kandidaat of indiener van een voordracht kan bezwaar aantekenen tegen de voordracht van een ander kandidaat of tegen de afwijzing van zijn eigen kandidatuur of voorgedragen lijst. Op de 24e dag voor de verkiezingen neemt het hoofdbureau een definitieve beslissing en sluit het de kandidatenlijst definitief af. Er is nog een beroepsmogelijkheid bij het hof van beroep, dat definitief uitspraak doet de 20e dag voor de verkiezingen.
- 11 wanneer de lijsten definitief afgesloten zijn, stelt het hoofdbureau op diezelfde dag de tekst en opmaak van het stembiljet vast.

Een weetje:

Belgen in het buitenland kunnen niet deelnemen aan de verkiezing van het Vlaams Parlement, wel aan de federale parlementsverkiezingen.

Wanneer	Wie	Wat
<p>2 maanden voor de verkiezingen</p>	<p>Oproep naar alle leerlingen</p> <p>Leerlingen kunnen zich aansluiten bij een van de themapartijen en werken dan samen een aantal concrete voorstellen uit in een partijprogramma. Wanneer de leerlingen nog meekrijgen dat hun programma een bepaald budget niet mag overschrijden, krijgt een partijprogramma ook een heel realistische draagwijdte.</p>	<p>Er worden partijen gevormd en de partijen stellen een partijprogramma op. In dat programma staat bondig welke punten zij willen verwezenlijken in de komende periode, bijvoorbeeld een schooljaar.</p> <p>Om de partijvorming te begeleiden kan volgende structuur gevolgd worden: Vanuit het organiserend comité worden een aantal themapartijen bepaald. De thema's kunnen voorgesteld worden vanuit de doelstellingen die de school vooropstelt voor het volgende schooljaar. Bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cultuur op school • Samenleven • Ondernemende school • Groene school • De sportiefste school • School in buurt • <p>We raden af om partijen en lijsten per klas op te stellen om verschillende redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • om te vermijden dat de verkiezingen een populariteitspoll worden voor bepaalde leerlingen. • om te stimuleren dat er klasoverschrijdend/ graadoverschrijdend gewerkt wordt. • om te stimuleren dat het over de inhoud gaat en het "algemeen belang" voor alle leerlingen. Hier kan de link met het algemeen belang voor de samenleving gelegd worden: ook de volksvertegenwoordigers werken voor het algemeen belang. <p>De leerlingen moeten ook de grenzen kennen waarbinnen ze voorstellen kunnen doen: bv extra vakantiedagen kan niet, dat regelt de school niet zelf. Vooraf met de leerkrachten en directie afspreken welke ruimte (en eventueel welk budget) de leerlingen krijgen.</p>

De echte verkiezingen voor het Vlaams Parlement

De politieke partijen maken enkele maanden voor de verkiezingen een verkiezingsprogramma. Dat programma bevat de verschillende punten die de partij wil realiseren wanneer ze zou kunnen besturen. Het verkiezingsprogramma is een vrij concreet programma op een termijn van enkele jaren.

Politieke partijen hebben ook een visie op lange termijn, een ideologie. Een ideologie is een visie op de mens en op de samenleving. Het is een analyse van de samenleving en wat er zou moeten veranderen. Zo is er een liberale ideologie, een socialistische, een christendemocratische, een groene, een nationalistische ideologie enzovoort.

Verkiezingsprogramma's van verschillende partijen kunnen soms wel op elkaar lijken. Twee of meer partijen stellen soms gelijkaardige oplossingen voor om dezelfde problemen aan te pakken. Maar ideologieën verschillen wel degelijk van elkaar. Precies omdat partijen die ideologie hebben, kunnen burgers een keuze maken voor de ene of de andere.

Wanneer	Wie	Wat
5 tot 3 weken voor de verkiezingen	Leerlingen	<ol style="list-style-type: none"> 1 De partijen stellen hun kandidatenlijsten op: er mogen maximaal evenveel kandidaten op de lijst staan als er zetels te verdelen zijn. Meer mag niet, minder mag wel. Een lijst met minder kandidaten dan zetels noemt men een onvolledige lijst. 2 Drie weken (of de periode die door het comité werd beslist) voor de verkiezingen moeten de partijen hun kandidatenlijsten indienen bij het organiserend comité. Aan de lijsten mag dan niets meer worden gewijzigd.
3 weken voor de verkiezingen	Organiserend comité	<p>Het organiserend comité maakt de regels voor de verkiezingen bekend:</p> <ul style="list-style-type: none"> • regels over wie stemgerechtigd is; • regels over geldig stemmen; • regels over de campagne.
2 weken voor de verkiezingen	Partijen	<p>Twee weken voor de verkiezingen beginnen de partijen aan hun campagne. Ze kunnen meetings organiseren om hun programma toe te lichten, flyers maken, affiches ophangen, filmpjes op YouTube zetten enzovoort.</p> <p>De partijen moeten zich wel houden aan de regels die het organiserend comité heeft vastgelegd en bekendgemaakt.</p> <p>Verkiezingscampagnes zijn ook in de realiteit gebonden aan regels!</p>

De echte verkiezingen voor het Vlaams Parlement

Middelen om campagne te voeren:

ook de echte verkiezingscampagnes zijn gebonden aan regels

Er zijn twee soorten van beperkingen:

– politieke partijen en individuele kandidaten mogen maar een beperkt bedrag uitgeven voor hun verkiezingscampagne. Niet alle politieke partijen en kandidaten beschikken over dezelfde middelen.

Door een uitgaveplafond wettelijk vast te leggen wordt de financiële ongelijkheid tussen politieke partijen en kandidaten enigszins beperkt.

Voor een politieke partij die uitsluitend deelneemt aan de Vlaamse verkiezingen bedraagt het maximum 800.000 euro; bij deelname aan meerdere, samenvallende verkiezingen is het maximum 1 miljoen euro.

– sommige campagnemiddelen zijn zonder meer verboden in een periode van 3 maanden voorafgaand aan de verkiezingen. Dit verbod heeft tot doel de kosten voor de verkiezingscampagne te beperken, maar het wil ook verhinderen dat partijen of kandidaten middelen gaan gebruiken om de stem van de kiezer te “kopen”, om hem het gevoel te geven moreel verplicht te zijn op die partij of kandidaat te stemmen. Verboden zijn: het gebruik van commerciële reclameborden en affiches; het gebruik van niet-commerciële reclameborden of affiches die groter zijn dan 4 m²; het verspreiden van gadgets (ballonnen, pennen...) en geschenken of het aanbieden van drank en eten; commerciële telefooncampagnes, reclamespots op radio, televisie en in bioscopen.

Wanneer	Wie	Wat
1 week voor de verkiezingen	Organiserend comité	<p>Het verspreiden van de oproepingsbrieven. De leerlingen worden via de oproepingsbrief vooraf goed ingelicht over de uren waarop ze zich mogen aanmelden op de verkiezingsdag en vernemen waar ze zich moeten aanmelden.</p> <p>Het organiserend comité maakt ook de kiezerslijsten klaar: dat zijn lijsten van alle stemgerechtigden, alfabetisch en eventueel per stembureau als er meer dan 1 stembureau wordt ingericht.</p>
Vorbereiding van de verkiezingsdag in de laatste week	<p>Organiserend comité</p> <p>De voorzitters en bijzitters van de stembureaus zijn bijvoorkeur leerlingen</p>	<p>Het organiserend comité moet ervoor zorgen dat de verkiezingen eerlijk verlopen, dat wil zeggen: de stemming is geheim, één kiezer één stem, iedereen mag zijn mening uiten maar de stemverrichtingen mogen niet gehinderd worden enzovoort.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Maak kiezerslijsten (alfabetisch, per klas) zodat je op de verkiezingsdag kunt aanvinken wie is komen stemmen. Je moet ervoor zorgen dat niemand twee keer kan stemmen. 2 Als er veel kiesgerechtigden zijn, kun je het best verscheidene stembureaus installeren om lange wachttijden aan de stemlokalen te voorkomen. 3 Zorg dat er stemhokjes zijn (vraag je gemeente of je stemhokjes mag lenen voor een dag of stel zelf tafels op) waar iedereen in het geheim zijn stem kan uitbrengen. Zorg voor rode potloden die vastgemaakt zijn in de kieshokjes en zorg voor stembussen. 4 Roep de voorzitters en bijzitters voor de stembureaus op (leerlingen). Hun taak is: <ul style="list-style-type: none"> • de kiezers op de verkiezingsdag opvangen; • op de kiezerslijsten aanvinken wie er is komen stemmen; • zorgen dat de stembiljetten in de stembus gedeponereerd worden. • De voorzitters moeten plechtig verklaren dat ze erop zullen toezien dat de verkiezingen eerlijk en vrij verlopen. 5 Druk evenveel stembiljetten met de verschillende kandidatenlijsten als er stemgerechtigden zijn.

De echte verkiezingen voor het Vlaams Parlement

Een instructiefilmpje over geldig stemmen vind je hier: www.dekrachtvanjestem.be/bij-u-de-klas/lespakketten-en-educatief-materiaal/geldig-stemmen.

Verkiezing van het Europees Parlement, verkiezing van De Kamer en verkiezingen van het Vlaams Parlement van 26 mei 2019

KIESWET – OPROEPINGSBRIEF

Administratief arrondissement: Gent

Stad/Gemeente: 9000 Gent

De stemming is verplicht!

Oproeping voor deelname aan de verkiezing

Nr. Kieslijst:

Mijnheer/Mevrouw,

Gelieve u **zondag 26 mei 2019** tussen **8.00** en **13.00** uur, voorzien van deze oproepingsbrief en van uw identiteitskaart, te begeven naar het hieronder aangewezen lokaal waar uw stembureau zich bevindt.

Lokaal: **Koninklijk Atheneum
Voskenslaan 60
Gent**

Bureau nr. : **208**

Voor de verkiezing van

12 leden van het Europees parlement

20 leden van De Kamer

27 leden van het Vlaams Parlement

De heer of mevrouw

Naam, voornamen

Adres, huisnummer

Postcode, gemeente

Namens het College van Burgemeester en Schepenen,

De secretaris,

De voorzitter,

Naam

Naam

Verkiezingsdag

Wanneer	Wie	Wat
Half uur voor het openen van de stembureaus	De voorzitters en bijzitters	De voorzitters en bijzitters nemen een half uur voor het begin van de stemming plaats in het kiesbureau en hangen buiten het bureau de verschillende kandidatenlijsten duidelijk zichtbaar op. De voorzitter en bijzitters controleren of ze de kiezerslijsten klaar hebben, of de potloden in de stemhokjes liggen en of ze voldoende stembiljetten hebben.
Stemming	Alle leerlingen - kiezers	De stemming begint. De leerlingen laten hun identiteit (leerlingenkaart) controleren door de voorzitter en bijzitters van het stembureau. Ze krijgen een stembiljet en gaan daarmee het stemhokje binnen. Nadat ze hun stem hebben uitgebracht, vouwen ze hun stembiljet dicht en stoppen het in de stembus. Alle leerlingen brengen rustig en een voor een hun stem uit.
Na het sluiten van de stembureaus	Voorzitter en bijzitters (+ een vertegenwoordiger van elke partij)	<p>Tellen van de stemmen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eerst het totale aantal stembiljetten tellen en noteren; • de ongeldige stembiljetten eruit halen en noteren hoeveel ongeldige stemmen werden uitgebracht; • vervolgens de blanco stembiljetten eruit halen en noteren hoeveel blanco stemmen er werden uitgebracht; • vervolgens de stembiljetten per partij sorteren: op stapels leggen per partij. Als alles gesorteerd is: tellen van het aantal stembiljetten voor elke partij. De vertegenwoordigers van de partijen mogen de telling komen bijwonen, ze mogen alleen kijken, ze tellen niet mee. <p>Totale aantal stembiljetten: Aantal ongeldige stembiljetten: Aantal blanco stembiljetten: Aantal geldig uitgebrachte stemmen:</p>

De echte verkiezingen voor het Vlaams Parlement

Het stembureau bestaat uit een voorzitter, vier bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris die benoemd wordt door de voorzitter. De voorzitter is bij voorkeur een jurist, een ambtenaar bij de overheid of onderwijzend personeel, maar indien nodig wordt gewoon iemand uit de kiezers aangewezen om te zetelen in het stembureau. Per stemlokaal is er een stembureau dat op de verkiezingsdag zorgt voor het vlotte verloop van de kiesverrichtingen (identiteit van de kiezers controleren; volmachten controleren; waken over het geheim van de stemming; de stembiljetten verzamelen; de orde handhaven enz.). Er is tenminste één stemhokje per 150 kiezers. Er kan gestemd worden van 8 tot –naar gelang het geval - 13u (op papier) of tot 15u (digitaal).

Om geldig te stemmen kun je een lijststem uitbrengen of een of meer voorkeurstemmen uitbrengen binnen één lijst.

Het tellen van de stemmen in het echt

Wanneer gestemd werd op papier:

Een stemopnemingsbureau (of telbureau) telt de stemmen uitgebracht in verschillende stembureaus (in totaal max. 2400 stembiljetten). Alle te tellen stembiljetten worden dooreen gemengd, en ongeopend geteld. Zo kent het bureau het totaal aantal stembiljetten. Vervolgens worden alle stembiljetten open gevouwen, en ingedeeld per lijst waarop een stem werd uitgebracht. De blanco en ongeldige stembiljetten worden apart gelegd en geteld. Bij twijfelgevallen beslist het bureau tot welke categorie het stembiljet gerekend moet worden.

Vervolgens worden de geldige stembiljetten per lijst verdeeld in vier subcategorieën:

- 1 stembiljetten met uitsluitend een lijststem;
- 2 stembiljetten met een stem voor één of meer kandidaat-titularissen (op eenzelfde lijst), maar geen enkele stem voor een kandidaat-opvolger (het is niet van belang of er ook een lijststem uitgebracht werd)
- 3 stembiljetten met een stem voor één of meer kandidaat-titularissen (op eenzelfde lijst), én met een stem voor één of meer kandidaat-opvolgers van diezelfde lijst (het is ook hier niet van belang of er ook een lijststem uitgebracht werd)
- 4 stembiljetten met een stem voor één of meer kandidaat-opvolgers (op eenzelfde lijst), maar geen enkele stem voor een kandidaat-titularis (het is hier evenmin van belang of er ook een lijststem uitgebracht werd).

Dan wordt er – telkens met twee leden van het bureau- geteld: het totaal aantal geldige stembiljetten; het aantal ongeldige en blanco stembiljetten; en voor elke lijst, het aantal stembiljetten van elke van de vier subcategorieën, en het aantal naamstemmen dat elke kandidaat heeft gekregen. Al die cijfers worden vastgelegd in een proces-verbaal, dat door het bureau en eventuele getuigen wordt ondertekend.

Wanneer	Wie	Wat																																																									
		<p>Partijen die de kiesdrempel wel halen worden vervolgens in tabel gezet en de quotiënten worden berekend: dat is de toepassing van het systeem-D'Hondt.</p> <p>De toewijzing van de zetels aan de lijsten Het totale aantal geldige stembiljetten: Het aantal toe te kennen zetels:</p> <p>Het stemcijfer van elke lijst noteren in de tabel:</p> <p>(= het aantal geldige stembiljetten dat voor een lijst werd uitgebracht, dus zowel stembiljetten met voorkeurstemmen als lijststemmen)</p> <table border="1" data-bbox="810 640 1327 1077"> <thead> <tr> <th></th> <th>Lijst: (naam)</th> <th>Lijst (naam)</th> <th>Lijst (naam)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Het stemcijfer van de lijsten:</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Gedeeld door 1</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Gedeeld door 2</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Gedeeld door 3</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Gedeeld door 4</td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Enzovoort</td><td></td><td></td><td></td></tr> </tbody> </table> <p>De ordening van de quotiënten in volgorde van groot naar klein:</p> <table border="1" data-bbox="810 1182 1327 1671"> <thead> <tr> <th>De zetels die te verdelen zijn:</th> <th>Quotiënten van groot naar klein</th> <th>Dit is een quotiënt van lijst (naam)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Zetel 1</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Zetel 2</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Zetel 3</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Zetel 4</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>enzovoort</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Enzovoort</td><td></td><td></td></tr> </tbody> </table> <p>Het resultaat van de zetelverdeling:</p> <table border="1" data-bbox="810 1738 1327 1890"> <tbody> <tr><td>Lijst (naam) heeft</td><td>(Aantal) zetels</td></tr> <tr><td>Lijst (naam) heeft</td><td>(Aantal) zetels</td></tr> <tr><td>Lijst (naam) heeft</td><td>(Aantal) zetels</td></tr> <tr><td>enzovoort</td><td></td></tr> </tbody> </table>		Lijst: (naam)	Lijst (naam)	Lijst (naam)	Het stemcijfer van de lijsten:				Gedeeld door 1				Gedeeld door 2				Gedeeld door 3				Gedeeld door 4				Enzovoort				De zetels die te verdelen zijn:	Quotiënten van groot naar klein	Dit is een quotiënt van lijst (naam)	Zetel 1			Zetel 2			Zetel 3			Zetel 4			enzovoort			Enzovoort			Lijst (naam) heeft	(Aantal) zetels	Lijst (naam) heeft	(Aantal) zetels	Lijst (naam) heeft	(Aantal) zetels	enzovoort	
	Lijst: (naam)	Lijst (naam)	Lijst (naam)																																																								
Het stemcijfer van de lijsten:																																																											
Gedeeld door 1																																																											
Gedeeld door 2																																																											
Gedeeld door 3																																																											
Gedeeld door 4																																																											
Enzovoort																																																											
De zetels die te verdelen zijn:	Quotiënten van groot naar klein	Dit is een quotiënt van lijst (naam)																																																									
Zetel 1																																																											
Zetel 2																																																											
Zetel 3																																																											
Zetel 4																																																											
enzovoort																																																											
Enzovoort																																																											
Lijst (naam) heeft	(Aantal) zetels																																																										
Lijst (naam) heeft	(Aantal) zetels																																																										
Lijst (naam) heeft	(Aantal) zetels																																																										
enzovoort																																																											

De echte verkiezingen voor het Vlaams Parlement

4 De zetelverdeling

- (1) de stemcijfers van de lijsten die boven de kiesdrempel zitten, worden gedeeld door 1, 2, 3, 4, enz.;
- (2) de verkregen quotiënten worden gerangschikt in volgorde van belangrijkheid tot er in totaal zoveel quotiënten zijn als er zetels te verdelen zijn in die kieskring;
- (3) het laatste quotiënt dat op die manier gerangschikt wordt, is de kiesdeler.
- (4) van elke lijst die boven de kiesdrempel zit, wordt het stemcijfer (het totale aantal behaalde stemmen) gedeeld door de kiesdeler (het aantal stemmen nodig voor een zetel). Zo wordt het aantal zetels berekend waar elke lijst recht op heeft.

Toewijzing van de zetels aan de lijsten: een voorbeeld

gegevens in verband met kieskring X

aantal geldige stembiljetten: 270.000
aantal toe te kennen zetels: 6

	lijst Alfa	lijst Beta	lijst Gamma
STEMCIJFER	48.000	132.000	90.000
gedeeld door 1	48.000 (IV)	132.000 (I)	90.000 (II)
gedeeld door 2	24.000	66.000 (III)	45.000 (V)
gedeeld door 3	16.000	44.000 (VI)	30.000
gedeeld door 4	12.000	33.000	22.500
Er zijn 6 zetels te verdelen. Het 6e quotiënt (44.000) is dus de kiesdeler.			
stemcijfer/ kiesdeler = aantal zetels per lijst	48.000/44.000 = 1,09 => 1 zetel	132.000/44.000 = 3 => 3 zetels	90.000/44.000 = 2,05 => 2 zetels

Wanneer	Wie	Wat
		<p>Nu kun je de conclusies trekken over het aantal zetels dat elke partij gewonnen heeft:</p> <p>Partij A haalt..... zetels Partij B haalt..... zetels Partij C haalt..... zetels Partij D.....enzovoort.</p> <p>2 Vervolgens willen we nog weten welke kandidaten de zetels zullen innemen. Op school kun je hiervoor gewoon alle kandidaten van een lijst volgens hun aantal naamstemmen rangschikken en dan het behaalde aantal zetels toewijzen. De eerste zetel aan de kandidaat met de meeste naamstemmen, de tweede zetel aan de volgende kandidaat enzovoort. Op die manier pas je het principe toe dat de kandidaten met de meeste stemmen ook de zetels krijgen, zonder rekening te houden met eventuele lijststemmen. Noot: Bij de echte verkiezingen is ook de volgorde van de kandidaten op een lijst van belang. Heel wat kiezers (ongeveer de helft) kiezen voor een partij en niet voor individuele kandidaten. Die kiezers brengen een lijststem uit. De lijststemmen worden volgens een bepaalde berekening toegewezen aan de kandidaten op de lijst, om het 'verkiesbaarheidcijfer' te behalen. De volgorde van de kandidaten op de lijst is daarbij belangrijk.</p>

De echte verkiezingen voor het Vlaams Parlement

5 Aanwijzing van de verkozenen en opvolgers

Het hoofdbureau van de kieskring wijst de verkozen kandidaten aan, en rangschikt de opvolgers, in de volgorde van hun stemmenaantal. Het stemmenaantal van elke kandidaat wordt verkregen door het aantal naamstemmen te vermeerderen met de lijststemmen die desgevallend overgedragen worden naar de betrokkene. Bij een gelijk aantal stemmen geeft de voordrachtsorde van de kandidaten de doorslag.

5.1. Tel per kandidaat het aantal naamstemmen

Naamstemmen (of voorkeurstemmen): alle stembiljetten waarop voor een bepaalde kandidaat is gestemd, worden opgeteld. Bij die telling maakt men geen onderscheid tussen de stembiljetten waarop uitsluitend een stem is uitgebracht voor de betrokken kandidaat en de stembiljetten waarop bovendien ook een lijststem of een andere voorkeurstem is uitgebracht.

5.2. Tel het aantal lijststemmen

De lijststemmen zijn de stembiljetten die geacht worden in te stemmen met de voordrachtsorde van de kandidaten. Voor de effectieve kandidaten zijn dat de stembiljetten waarop bovenaan op de lijst is gestemd en/of voor kandidaat-opvolgers is gestemd, maar niet op een kandidaat-titularis. Voor de kandidaat-opvolgers zijn dat de stembiljetten waarop bovenaan op de lijst is gestemd en/of voor effectieve kandidaten is gestemd, maar niet voor kandidaat-opvolgers.

5.3. Deel het aantal lijststemmen door 2

5.4. Bereken per lijst het verkiesbaarheidscijfer, dit is het aantal stemmen dat een kandidaat in principe minimaal moet behalen om verkozen te zijn. Het verkiesbaarheidscijfer wordt berekend door het stemcijfer van de lijst (=teller) te delen door het aantal aan de lijst toegekende zetels plus één (=noemer).

5.5. Loop vervolgens de kandidaten af van boven op de lijst naar beneden. Indien het aantal naamstemmen van de eerste kandidaat lager is dan het verkiesbaarheidscijfer, krijgt hij zoveel overgedragen lijststemmen als nodig om het verkiesbaarheidscijfer te bereiken. De resterende lijststemmen worden op dezelfde wijze overgedragen naar de tweede kandidaat van de lijst, enzovoort, tot de helft van de lijststemmen (zie 5.3) is uitgeput.

5.6. Het stemmenaantal van elke kandidaat kennen we nu: het zijn zijn voorkeurstemmen + eventueel overgedragen lijststemmen.

5.7. De zetels die toekomen aan die lijst gaan nu naar de kandidaat-titularissen met de hoogste stemmenaantallen: zij zijn verkozen. Is er een ex-aequo (twee kandidaten met eenzelfde stemmenaantal op dezelfde lijst), dan is degene die het hoogst staat op de lijst verkozen. Alle andere kandidaat-titularissen zijn niet verkozen en zullen tot de volgende verkiezingen moeten wachten om een nieuwe kans te wagen (nb: in 2009 kon een kandidaat nog tegelijkertijd als effectief kandidaat en als opvolger opkomen; voortaan is dit verboden).

Wanneer	Wie	Wat

De echte verkiezingen voor het Vlaams Parlement

5.8. Dezelfde berekening gebeurt voor de kandidaat-opvolgers, zij het dat de lijststemmen (waarvan de helft zal overgedragen worden) anders berekend worden. Het stemmenaantal van elke kandidaat-opvolger bepaalt dan de rangschikking van de opvolgers (eerste opvolger, tweede opvolger, enz.). Indien één van de verkozenen van hun lijst later ontslag neemt, of minister wordt, zal de eerste opvolger in zijn plaats komen. Verdwijnt er nog iemand van die lijst uit het Parlement, dan komt de tweede opvolger in het Parlement enz.

Toewijzing van de zetels aan de kandidaten: voorbeeld lijst ABC

aantal verworven zetels: 3

stemcijfer van lijst ABC: 105.624

verkiesbaarheidscijfer: $105.624 / 4 = 26.406$ (noemer = aantal zetels + 1)

aantal lijststemmen: 48.750

aantal over te dragen lijststemmen (de 'pot'): $48.750 / 2 = 24.375$

LIJST ABC

namen van de kandidaten	voorkeurstemmen	verdeling van de 'pot': 24.375 biljetten met lijststem	totaal van het aantal door de kandidaten behaalde stemmen	resultaat
ADAMS Astrid	24.500	+ 1.906	= 26.406	2e verkozene
BOUSSOUFA Brahim	3.250	+ 22.469	= 25.719	3e verkozene
COOLS Cathy	12.850	+ 0	= 12.850	niet verkozen
DAENS Dirk	13.100	+ 0	= 13.100	niet verkozen
EERENS Eefje	950	+ 0	= 950	niet verkozen
FAES Filip	36.000	+ 0	= 36.000	1e verkozene

Wie na de verkiezingen verkozen wordt, neemt niet noodzakelijk dat mandaat op. Dat kan bijvoorbeeld omdat de verkozene al een mandaat heeft op gemeentelijk of provinciaal niveau. Die verkozene wordt dan vervangen door een opvolger. Sommige kandidaten zeggen openlijk dat zij niet zullen zetelen wanneer ze verkozen worden. Anderen laten in het midden welk mandaat ze effectief zullen opnemen of verder zetten. Dat is de vrije keuze van elke kandidaat. Iedereen is altijd vrij om kandidaat te zijn. En iedereen is altijd vrij om ontslag te nemen uit een parlement. Maar het laatste woord is tenslotte aan de kiezers. De kiezer kan gewoon stemmen op kandidaten die de verkiezingen en het mandaat waarvoor ze kandidaat zijn, ernstig nemen.

Wanneer	Wie	Wat
<p>Week na verkiezingen</p>		<p>De uitslag van de verkiezingen wordt gevalideerd door het organiserend comité.</p> <ul style="list-style-type: none"> • is alles volgens de regels verlopen? • de uitslag van de verkiezingen wordt gepubliceerd: voor iedereen moet duidelijk gemaakt worden hoeveel zetels elke partij kreeg en wie verkozen werd. <p>In zijn plechtige openingszitting verklaart de raad of het parlement ook zelf dat de verkiezingen geldig zijn verlopen.</p> <p>De verkozenen leggen de eed af op de plechtige openingszitting.</p>

De echte verkiezingen voor het Vlaams Parlement

Het parlement valideert zijn eigen verkiezing.

De voorzitter van het hoofdbureau van elke kieskring kondigt de uitslag van de algemene telling van de stemmen en de namen van de gekozenen in het openbaar af. Alle relevante documenten worden overgebracht naar het Vlaams Parlement. Het is inderdaad het Vlaams Parlement zelf dat zal oordelen over de geldigheid van de verkiezingen, en dat zal oordelen over eventuele bezwaren. Het Vlaams Parlement zal ook onderzoeken of alle verkozen kandidaten ook effectief aan de verkiesbaarheidsvoorwaarden voldoen. Hiervoor moeten de verkozenen (en ook de opvolgers) bepaalde documenten kunnen voorleggen, bv. een uittreksel uit het bevolkingsregister, dat de nationaliteit, de geboortedatum en de hoofdverblijfplaats van de betrokkene vermeldt. Die documenten noemt men de “geloofsbrieven”.

Wanneer het Parlement de geloofsbrieven van de verkozenen heeft aanvaard en goedgekeurd, legt de verkozene de eed af (“Ik zweer de grondwet na te leven”) en kan hij of zij aan de slag.

Evaluatie van het project

Het is evident dat zo'n project door directie, leraren en leerlingen wordt geëvalueerd. De werkgroep leraren kan bijvoorbeeld een vragenlijst opstellen en door de jongeren laten invullen. Op een lerarenvergadering moet de evaluatie van het project zeker aan bod komen. Waarschijnlijk zal een dergelijk project de eerste keer leergeld vergen. Het is evenwel zeker de moeite waard om samen met jongeren zo'n verkiezingsproject op te zetten.

Hierna vindt u een voorbeeld van een vragenlijst die u uiteraard kunt aanpassen aan de lokale situatie.

Evaluatieformulier

Klas of leeftijd:

- 1 Hoe vond je het verkiezingsproject?
weinig interessant • boeiend • leerrijk • voor herhaling vatbaar
- 2 Hoe was de organisatie van dit project?
zwak • voldoende • goed • zeer goed
- 3 Hoe was de informatie voor dit project?
te weinig • gebrekkig • in voldoende mate aanwezig • ruim aanwezig
- 4 Kreeg je door het project meer inzicht in het kiessysteem en de werking van de democratie?
te weinig • voldoende • ruim • zeer veel
- 5 Zijn je ideeën over de politiek en over politici door dit project veranderd?
neen • weinig • veel • heel veel
- 6 Beschrijf wat je bijgeleerd hebt in dit project:
- 7 Schrijf neer wat je echt goed vond aan het project:
- 8 Schrijf neer wat volgens jou verkeerd liep in dit project:
- 9 Vind je het nuttig dat op school aan politieke vorming wordt gedaan? Waarom?
neen • heel weinig • een beetje • heel nuttig

Bijlage 2 Over politiek in de klas: wat mag en wat mag niet?

Wat zegt de regelgeving?

Er mag in de school geen politieke propaganda gevoerd worden en er mogen geen politieke activiteiten worden georganiseerd.

[In afwijking hiervan kunnen politieke activiteiten in de school worden toegelaten buiten de periodes waarin er schoolactiviteiten zijn en buiten de periode van 90 dagen voorafgaand aan een verkiezing. Personeelsleden en leerlingen worden niet gevraagd of aangezet om aan deze activiteiten deel te nemen. Het schoolbestuur kan niet betrokken worden bij de organisatie van een politieke activiteit en houdt rekening met het beginsel van gelijke behandeling bij de toepassing van deze bepaling. Onder politieke activiteiten wordt hier verstaan alle activiteiten die worden georganiseerd door politieke partijen of politieke mandatarissen van politieke partijen, waarvan de standpunten en gedragingen niet in strijd zijn met het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.] (bron: www.agodi.be/commissies/commissie-zorgvuldig-bestuur)

Of anders geformuleerd:

Een onderwijsinstelling kan binnen haar domein geen mededelingen of activiteiten dulden die rechtstreeks of onrechtstreeks de verspreiding van politieke ideeën meebrengen.

Wat betekent dat in de praktijk?

Daarvoor gaan we best kijken naar de adviezen en uitspraken van de Commissie Zorgvuldig Bestuur. Deze Commissie werd in 2002 opgericht om vragen en klachten over (on)zorgvuldig bestuur te behandelen.

Sinds haar oprichting heeft de Commissie een 40-tal dossiers behandeld over politieke activiteiten.

Wat zegt de Commissie over politieke activiteiten?

Politieke propaganda is verboden in een school. Met politieke propaganda wordt bedoeld de gedragsbeïnvloeding van burgers, leerlingen, personeel om rechtstreeks (verkiezingsbord) of onrechtstreeks (actie door een partij of een organisatie die aanleunt bij een partij) steun te bekomen voor een politieke partij of beweging. Politieke propaganda en politieke activiteiten in de onderwijsinstellingen, door welke persoon of instantie dan ook en ongeacht voor wie bestemd, zijn verboden. De wetgever heeft een breed verbod op het oog gehad omdat het de bedoeling is dat het onderwijs in alle gevallen neutraal is ten aanzien van elke politieke activiteit.

Dat sluit niet uit dat er in klasverband gewerkt wordt rond democratie en burgerschap. “Het is de taak van het onderwijs ervoor te zorgen dat leerlingen de kennis en vaardigheden verwerven om bij te dragen tot en te bouwen aan een democratische samenleving en dat ze voorbereid worden tot het maken van eigen (politieke) keuzes. Een kennismaking met de werking van de democratie en met de fundamentele waarden en rechten die aan een democratische samenleving ten grondslag liggen, vormt dan ook een belangrijk onderdeel van de eindtermen voor het basis en secundair onderwijs.”¹

Belangrijk is steeds dat “het aangeboden lesmateriaal partijpolitiek neutraal dient te zijn en geen informatie voor of tegen een welbepaalde politieke strekking kan bevatten.”² Waar het de bedoeling is de leerlingen te informeren over de programma’s van de verschillende partijen (...), moet erover gewaakt te worden dat alle partijen evenwaardig aan bod komen. In een aantal dossiers heeft de Commissie Zorgvuldig Bestuur gesteld dat informatie waarbij de politieke

1 Advies CZB/N/KSO/2005/111

2 Advies CZB/N/KSO/2018/405

mandatarissen van slechts één politieke partij aan bod komen, een in het daglicht zetten is van die ene politieke strekking en dus politieke propaganda inhoudt. Het is dus niet toelaatbaar dat één politieke partij of beweging in het daglicht wordt geplaatst, dat er een stemadvies is en dat er op school materiaal gebruikt dat uit de verkiezingscampagnes komt. Wanneer er inhoudelijke thema's gekozen worden om rond te werken, vraagt de commissie dat scholen omzichtig handelen bij de keuze van deze thema's. Rekening houdend met de lokale context, zullen welbepaalde thema's immers ongetwijfeld de ene of de andere partij in het daglicht stellen.

Het is de opdracht van onderwijs om leerlingen kennis en vaardigheden bij te brengen die bijdragen tot het bouwen van een democratische samenleving en dat de leerlingen voorbereid worden om eigen keuzes te maken. De concrete invulling van de eindtermen behoort tot de autonomie van de scholen, rekening houdende met het verbod op politieke propaganda. De Commissie Zorgvuldig Bestuur vindt dat de werkwijze waarmee een school de eindtermen rond democratie wil bereiken gevarieerd en creatief kan zijn. Als de school ervoor kiest om mandatarissen van politieke partijen uit te nodigen, dan vraagt de Commissie om alle op het betrokken bestuursniveau vertegenwoordigde politieke partijen uit te nodigen. Ook dan ligt het accent op de waarden, werking van de democratie en haar instellingen.

Tips voor de leraar

Spreek met de leerlingen af dat een aantal waarden onontbeerlijk zijn om een democratisch debat te kunnen voeren (niet alleen wanneer het over politiek gaat):

- **Wederzijds respect:** mensen met verschillende levensopvattingen moeten elkaar respecteren. De leraar en de leerlingen tonen in alle omstandigheden respect voor de deelnemers aan het debat. Meningsuitingen moeten worden vertolkt zonder schade toe te brengen aan anderen.
- **Vrijheid van meningsuiting:** iedereen heeft recht op het bekritisieren van levensopvattingen. De leraar waakt er steeds over dat iedere deelnemer kritiek kan uiten, maar steeds op een respectvolle manier en zonder anderen te schaden.
- **Gelijkheid en onpartijdigheid:** alle levensbeschouwingen en alle personen met een verschillende levensbeschouwing moeten op voet van gelijkheid worden behandeld.

Vertaal de waarden ook in concrete dingen, zoals:

- thema's worden vanuit verschillende gezichtspunten belicht (enerzijds - anderzijds, sommigen zeggen dit... andere zeggen dat... , argumenten voor – argumenten tegen, feiten en meningen, ...)
- we bewaken ons taalgebruik, we zeggen onze mening zonder positieve of negatieve bijklank
- we onderscheiden feiten van meningen
- we proberen stereotypes te herkennen en te vermijden
-

